

Vänsterpartiet

2 april 2009

Ge alla unga en chans

De som är unga idag ska bära upp samhället imorgon. Unga människor står för en stor och positiv kraft i vårt samhälle, de är kreativa och ser nya lösningar. Att ingjuta hopp och framtidstro i dagens unga generation är en framtidsinvestering

Kunskap och bildning är en väg till personlig frigörelse och utveckling och ett allt viktigare verktyg för att skapa välstånd och internationella konkurrenskraft.

Regeringen har inte använt de goda åren med högkonjunktur, för att rusta vare sig de människor som behöver utbildning eller Sverige som nation, i stället har antalet utbildningsplatser i allt från arbetsmarknadsutbildning till högskola dragits ner.

De närmaste åren står vi inför enorma utmaningar. Antalet unga som lämnar gymnasiet är rekordstort och arbetsmarknaden försämras kraftigt. Ungdomar är inte en homogen grupp och alla drabbas inte lika hårt av krisen. Särskilt svårt på arbetsmarknaden är det för unga utan slutbetyg från gymnasiet och unga med funktionsnedsättning. Den redan mycket höga ungdomsarbetslösheten kan komma att stiga dramatiskt om inget görs och de som står längst ifrån arbetsmarknaden kommer att drabbas hårdast. Samtidigt som vi möter en ekonomisk kris står vi inför långsiktig demografiskt utmaning där antalet äldre ökar.

Alla goda krafter i samhället måste nu mobiliseras. Att skapa möjligheter och en ljusare framtidsbild för dagens unga generation är en nyckel för att klara framtidens utmaningar. Det behövs ett ledarskap där de unga känner att vi står bakom dem. Vi vill erbjuda en politik som gör att de unga kan växa och utvecklas och därmed bidra med sin fulla potential. Vi vill visa en modern väg in i framtiden.

A. Ge alla nittitalister en chans

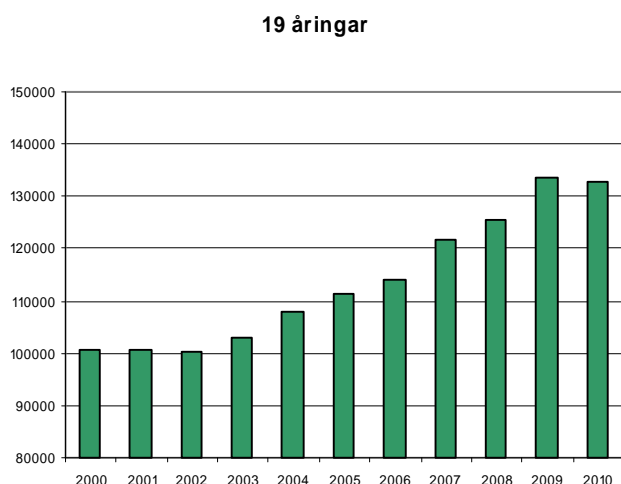
De som föddes under rekordåret 1990 är nu snart på väg ut i vuxenlivet. I juni lämnar cirka 130 000 unga, födda 1990 gymnasieskolan. Det är den största årskullen på många år, i storlek jämförbar med fyrtitalisterna.

Samtidigt viker arbetsmarknaden kraftigt. Nittitalisterna tar studenten mitt under en djup lågkonjunktur – när det är svårt även för dem med god utbildning och relevant yrkeserfarenhet att få jobb. Arbetslösheten bland ungdomar är hög redan idag. Enligt Statistiska centralbyrån är var fjärde ung person arbetslös. Sverige har den näst högsta ungdomsarbetslösheten i EU, enligt Eurostat.

Den moderatledda regeringen har sedan den kom till makten stängt dörrar för människor, inte minst för de unga. De har tagit bort tre tusen högskoleplatser, försenat etablerandet av yrkeshögskolan och skjutit till alldeles för lite resurser till kvalificerad yrkesutbildning. De skar ner

en tredjedel av alla komvux-platser, nu har en reträtt inletts, men det är långt kvar till den kapacitet som fanns inom komvux 2006.

Diagram: Rekordstort antal studenter lämnar gymnasiet 2009 och 2010. (Källa SCB)

Det är viktigt att nittiotalisterna får en bra start på vuxenlivet. Vi föreslår därför:

1. Sommarundervisning för studenter utan grundläggande behörighet. Den enskilt viktigaste orsaken till att ungdomar inte får jobb är bristande utbildning. Därför är det av största vikt att nittiotalisterna har fullständiga gymnasiebetyg som kvalificerar dem till högre studier. Vi vill göra en särskild insats med sommarundervisning så att de som inte har grundläggande behörighet får möjlighet att läsa upp det, omedelbart, i sommar. I samband med undervisningen ska också studenterna erbjudas karriär- och studievägledning

2. Sommarjobb. Ett sommarjobb ger praktik, erfarenhet av arbetslivet och nya kontakter. Vi vill att fler av dem som lämnar gymnasiet ska erbjudas sommarjobb. Vi vill därför tillskjuta 300 miljoner kronor i stimulans till de kommuner och landsting som ordnar sommarjobb. Det möjliggör en månads sommarjobb för nittiotusen personer förutsatt att kommunerna står för halva kostnaden.

3. 10 000 fler sommarkurser i högskolan. Förra året var det närmare 9 000 personer som sökte men inte blev antagna till sommarkurser vid landets högskolor och universitet. Med tanke på läget på arbetsmarknaden och att en så stor ungdomsgeneration nu lämnar gymnasiet finns det anledning att tro att söktrycket i år kommer att öka ytterligare. Vi föreslår därför 10 000 extra sommarkurser på högskolor och universitet.

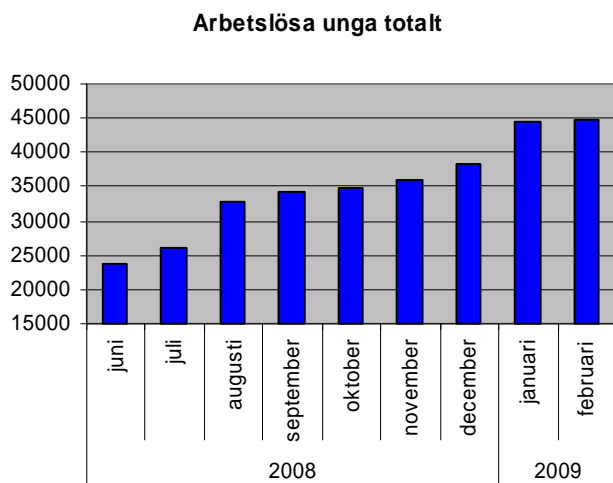
4 Karriär- och studierådgivning till unga. Unga på gymnasiet saknar erfarenhet och kontakter med arbetslivet. I det rådande läget är det särskilt viktigt att nittiotalisterna är välinformerade om vilka utbildningsmöjligheter som finns och inom vilka branscher prognoserna visar att det kommer att finnas efterfrågan på arbetskraft. Vi vill att ytterligare resurser tillförs som gör en extra insats när det gäller studie- och yrkesvägledning för alla som går sista terminen på gymnasiet under kommande år.

B. Investera i utbildning och praktik som ger jobb

Risken är stor att många ungdomar under de närmaste åren kommer att ha stora problem att få jobb – och att det första mötet med arbetsmarknaden blir en besvikelse. Vi vet att ungdomar ofta

drabbas hårt när arbetsmarknaden försämras. Visstidsanställningar och vikariat minskar vilket gör att många unga som precis kommit in på arbetsmarknaden får avsluta sina arbeten. Samtidigt blir det betydligt svårare för dem som söker sitt allra första jobb, att finna ett, när antalet jobb minskar – och när det finns många arbetssökande med mer yrkeserfarenhet som konkurrerar om jobben.

Diagram: Antal arbetslösa unga ökar (källa: Arbetsförmedlingen)

Vi föreslår därför ett brett investeringspaket i utbildning och praktik som ger jobb:

1. Ett brett ungdomslyft.

Den enskilt viktigaste orsaken till att unga inte får jobb är bristande utbildning. Många av dem som står långt ifrån arbetsmarknaden saknar grundläggande utbildning från gymnasiet och ibland till och med från grundskolan. Arbetsförmedlingen beräknar att totalt 120 000 unga kommer ut på arbetsmarknaden mellan 2009-2012 utan slutbetyg från gymnasiet. Behovet av extraordinära insatser för att möta deras utbildningsbehov är därför stort. Vi vill redan till sommaren 2009 sätta ett tillfälligt program med 10 000 platser, för unga arbetslösa som vill komplettera sin utbildning så att de får grundläggande behörighet – Ungdomslyftet. Programmet ska innebära att långtidsarbetslösa (arbetslösa mer än tre månader) mellan 20-24 år som vill komplettera ofullständiga grundskole- och eller gymnasieutbildningar ska kunna göra det. Programmet bör till att börja med sträcka sig under en tvåårsperiod och berättiga till särskild ungdomslyftsersättning eller till aktivitetsstöd för dem som kvalificerat sig för det. Krav ska ställas på ett aktivt deltagande i utbildningen för att ersättning ska erhållas. Utbildningen ska kunna arrangeras inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen eller på folkhögskolor. Tiden i programmet ska vara flexibel och anpassad efter de utbildningsbehov som individen har, men maximalt kunna pågå under ett år.

Ett sådant program skulle samtidigt minska trycket på arbetsförmedlingen och skapa större möjligheter för arbetsförmedlarna att ge ett mer individuellt stöd även till dem som står närmare arbetsmarkanden.

2. Fler utbildningsplatser på komvux, KY och högskola

Trots att ungdomskullarna växer kraftigt under de kommande åren har regeringen minskat antalet studieplatser på både komvux och högskola. Risker är betydande att vi nu står inför ett historiskt

trendbrott där andelen ungdomar som har möjlighet att gå vidare till högre studier för första gången kommer att minska. Vi vill kraftigt bygga ut både komvux, kvalificerad yrkesutbildning (KY) och högskola. Vi vill göra en ömsesidig långsiktig överenskommelse med några branscher som ser framtida brist på kompetens och utbildat folk. Om staten nu, även i tuffa tider, tar sitt ansvar och utbildar genom yrkesvux och KY, så bör dessa branscher kunna garantera praktikplatser/trainee/överbrygningsjobb för att inte förlora framtida konkurrenskraft. Vi vill bygga ut högskolan med minst 3 685 platser, komvux med minst 4 700 platser och KY med minst 2 500 platser redan i år

3. Traineeprogram i välfärden. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) finns det stora behov av nyrekryteringar i den offentliga sektorn inom de närmaste åren, bland annat på grund av pensionsavgångar. Rekryteringsbehovet är stort när det gäller till exempel vårdbiträden och yrkeslärare – men också när det gäller andra yrkesgrupper. Vi vill investera en miljard kronor i ett traineeprogram i välfärden – 500 miljoner kronor redan på tilläggsbudgeten för 2009. Det räcker till cirka 3 000 trainee-platser.

4. Praktik- och karriärcoachning på högskolan

För att få jobb behöver ungdomar referenser och erfarenheter från arbetslivet. Vi ser stora behov av att långsiktigt brett förbättra kontakterna mellan utbildning och yrkesliv både i gymnasieskolan, komvux och på högskolan. Redan i år föreslår vi 100 miljoner kronor för att bygga ut möjligheterna till praktik och karriärrådgivning på högskolan.

5. Praktik för nytexaminerade akademiker

När jobbkrisen förvärras så drabbas även unga välutbildade hårt. Vi vill genomföra en särskild jobb – och praktiksatsning på statliga myndigheter riktad till de unga som är på väg att avsluta sina studier och nu möter en hård arbetsmarknad.

6 . Starta eget för unga

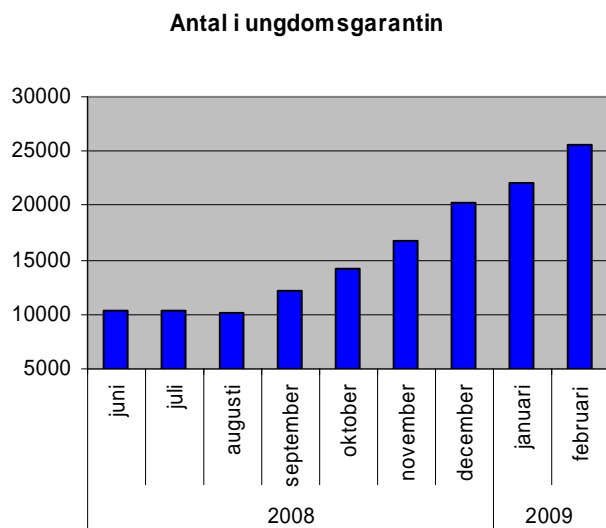
Ungas vilja att starta företag är stor. Men i dag kan inte den som är under 25 år ta del av stödet till näringsverksamhet. Sverige behöver ett starkare entreprenörskap. Därför vill vi låta även yngre ta del av stödet till eget företagande.

C. Snabbare och flexibla insatser för långtidsarbetslösa ungdomar

Långtidsarbetslösheten bland ungdomar stiger snabbt. Antalet personer inskrivna i Jobbgarantin för ungdomar ökar dramatiskt och förväntas fortsätta öka kraftigt. I februari var nästan 25 000 ungdomar mellan 18 och 24 år inskrivna i Jobbgarantin. Ytterligare 5 600 var öppet långtidsarbetslösa och drygt 700 ungdomar var inskrivna i Jobb- och utvecklingsgarantin. Samtliga av dessa drygt 30 000 ungdomar hade varit arbetslösa mer än tre månader.

För att möta den ökande långtidsarbetslösheten behövs ett mer modernt och flexibelt angreppssätt. Vi menar att varje ungdom måste bemötas individuellt och ges stöd på sina egna villkor och utefter sina egna förutsättningar. Dessutom måste Arbetsförmedlingen ha några resurser att erbjuda till exempel när det gäller vidareutbildning.

Diagram: Antalet unga i jobbgaranti för ungdomar ökar snabbt (källa: Arbetsförmedlingen)

1. Snabbare och mer flexibla vägar till aktiva insatser

Vi föreslår att de unga som enligt Arbetsförmedlingens bedömning behöver det, ska få ta del av jobbgarantin omedelbart. Jobbgarantin är ett stelbent regelverk som inte tar hänsyn till individen. Först måste varje ungdom vara inskriven på arbetsförmedlingen i tre månader för att få del av garantin. Därefter förspills ytterligare tre månader innan det ges möjlighet till utbildning eller praktik. Vi menar att tiden i passiv arbetslöshet är förödande och måste kortas. Arbetsförmedlingen måste få möjlighet att bemöta ungdomar i arbetslöshet som individer på ett mer flexibelt sätt.

2. Bättre stöd till unga med funktionsnedsättning

Unga med funktionsnedsättning är dubbelt utsatta på arbetsmarknaden och är överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa. För att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda bättre stöd behövs extra resurser. Vi vill därför avsätta 25 miljoner kr till Arbetsförmedlingen för mer individuellt stöd för unga med funktionsnedsättning..

3. Möjlighet till längre praktik och utbildningar

Idag får en ung person som har varit arbetslös länge studera eller göra praktik i maximalt tre månader. Den gränsen är för kort. De allra flesta ungdomar behöver inte några längre utbildningar eller praktikplatser – men några gör det. Vi föreslår därför att regeln om högst tre månaders praktik eller utbildning utökas till maximalt nio månader

4. Lärlingsplatser för långtidsarbetslösa ungdomar. Många unga som har gått utan arbete en längre tid behöver uppdatera sin kompetens – men de saknar studievana och behöver en nära kontakt till arbetslivet för att göra det. Därför vill vi inrätta 4 000 lärlingsplatser – där utbildningen motsvarar yrkeskomvux – men är förlagd i yrkeslivet. De arbetsplatser som tar emot lärlingar får ersättning för det.

5. Jobbutbildning till unga

Många arbetslösa ungdomar har bristande utbildning. Utvärderingar från Institutet för Arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) visar att yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning är en framgångsrik insats som leder till jobb. Vi har tidigare lagt fram förslag om att bygga ut den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Vi har ett gemensamt förslag om att redan i år investera i 3 500 årsplatser i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som riktas till unga under 25 år, och avsätter 250 miljoner kronor på tilläggsbudgeten för 2009 för detta.

6. Första-jobbetavdrag.

För de unga som är långtidsarbetslösa och som saknar den praktiska erfarenheten och de rätta kontakterna för att komma in på arbetsmarknaden vill vi investera i ett generöst Förstajobbetavdrag. Det innebär att de arbetsgivare som anställer en ung långtidsarbetslös får göra ett skatteavdrag två tredjedelar av lönen, under maximalt tolv månader.

Arbetsförmedlingen ska anvisa platserna för att uppnå önskvärd sysselsättningseffekt och garantera kollektivavtalsenliga löner.

Tabell: Ungdomspaket

(miljoner kronor)

A. Ge 1990-talisterna en chans

TB2009

Sommarundervisning på komvux (15 000 platser)	130
Sommarjobb till unga (90 000 platser)	300
Sommarkurser i högskolan (10 000 platser)	100
Karriär- och studievägledning	100

B. Utbildning och praktik för jobb

Ungdomslyft (10 000 platser)	321
Fler platser KY, komvux & högskola (10 885 platser)	470
Traineeprogram i välfärden (3 000 platser)	500
Praktik och karriärcoachning på högskolan	100
Praktik i statliga myndigheter	100

C. Snabbare och flexiblare insatser för långtidsarbetslösa

Lärlingsutbildningar (4 000 platser)	200
Bättre stöd till unga med funktionsnedsättning	25
Jobbutbildning till unga (3 500)	250
Första-jobbet-avdrag (5 000 platser)	325

Totala kostnader **2921**